

De mythe van invrijheidstelling op VI-datum nogmaals doorprikt

Enkele *facts* en *figures* over de voorwaardelijke invrijheidstelling in
België

Eric Maes (NICC)
8 november 2012

Nationaal Instituut voor Criminalistiek en Criminologie

Belangstelling voor VI

Weerkerende aandacht voor VI (*voorwaardelijke invrijheidstelling*)

- ✓ Cf. recente ophefmakende zaken (Dutroux, Amrani, Martin, ...)
    - zgn. 'mislukking' VI
    - 'opmerkelijke' beslissingen (tot VI) door SURB
- berichtgeving/beroering in media, bij publieke opinie, politiek

Belangstelling voor VI: een merkwaardig gegeven?

- ✓ Meer dan 80% v/d invrijheidstellingen van veroordeelden (jaar 2009): (algemene 'voorlopige invrijheidstelling' (≈ quasi-automatisch)
- ✓ VI → grote symbolische betekenis

NICC INCC

(Politiek) debat over VI

Discussies rond VI

✓ Afschaffing van VI

- Pleidooi voor “volledige strafuitboeting” (→ strafeinde) => bestaansrecht van VI?

✓ Verstrenging van VI

- Striktere **tijdsvoorwaarden** voor VI → optrekking v/d tijdsdrempels voor VI-toelaatbaarheid
- Meer **bevoegdheden** voor **strafrechter** ten gronde → uitspraak over niet-samendrukbaarheid van de straf
- Aanpassing **procedureregels** i.v.m. opstart VI-procedure en VI-besluitvorming

(Politiek) debat over VI

Actueel politiek klimaat: **gemengde gevoelens** t.o.v. VI

✓ Erkenning bepaalde ‘voordelen’ van VI (tgo. strafeinde)?

GEEN formele afschaffing van VI, want:

- Veiligheidsoverwegingen: desperado's?
- Problematiek v/d ‘overbevolking’ → afschaffing VI: > 2.000 ‘gedetineerden’ extra
- Recidive na invrijheidstelling: VI succesvoller?

(Politiek) debat over VI

- ✓ Maar: VI-systeem **niet streng genoeg** – soms blijkbaar onwenselijk
GEEN uitbreiding bevoegdheden strafrechter ten gronde, WEL
{cf. akkoord kernkabinet 6 september 2012}
- Aanpassing bestaande regels van wettelijke herhaling (Sw.: misdaad na wanbedrijf)
→ effecten op strafuitvoering
- In bepaalde gevallen (30j. of LL) verhoging toelaatbaarheidsdrempels voor VI ('tijdsvoorwaarden)
  - 1/3 → 1/2
  - 2/3 → 3/4
  - 10 jaar → 15 jaar
  - 16 jaar → 23 jaar
- Aanpassing procedure VI
  - van automatische naar 'voorwaardelijke' opstart (initiatief veroordeelde)
  - in sommige gevallen (30 j. of LL met TBS) bovendien pas beoordeling na positief advies directeur en OM en toekenning mits unanieme beslissing SURB
→ *de facto* afschaffing voor sommige gedetineerden?

Te vroeg vrij? Nood aan genuanceerd debat

Niet genoeg "uitgezeten" → ? Te vroeg op VI ?

→ discussie over tijdsvoorwaarden: vereist genuanceerde benadering

Huidige regeling (1/3 voor primair) = *liberaal* (in vgl. met andere Europese landen), **MAAR**:

- ✓ Verschillen in systemen en/of praktijk
wettelijk voorziene strafmaten – strafbepalingspraktijk - systeem van vervroegde invrijheidstelling → mogelijks langer/even lang in detentie in B in vgl. met andere landen
- ✓ Rekening houden met capaciteitsproblematiek?
Verstrenging → repercussies op omvang v/d gevangenisbevolking
- ✓ VI nog aantrekkelijk genoeg bij hogere drempel?
Indien té dicht bij strafeinde: → wellicht minder 'keuze' voor VI
- ✓ Vrij op 1/3 of op VI-datum? → een "mythe"??
  - Theoretisch niet altijd mogelijk (1/3 en 2/3: toegepast per straf) → datum tussen 1/3 en 2/3
  - Andere toelaatbaarheidscriteria (tegenindicaties) → datum wordt veelal overschreden !

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

✓ Empirische gegevens i.v.m. **VI-populatie 2007** (data-extractie SIDIS-Griffie):

- Socio-biografische gegevens (geslacht, leeftijd)
- Strafrechtelijke kenmerken (wettelijke toestand)
- Detentiereleateerde kenmerken (regime, gevangenis, uit te zitten + uitgezeten 'detentietijd') → 'overschrijdingstermijn' VI-datum

→ Opgesplitst naar SURB

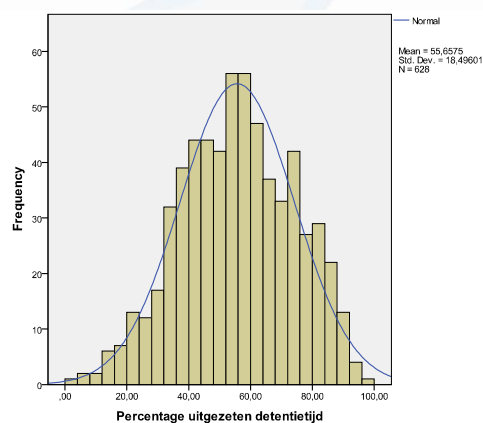
✓ Enkele resultaten

- **Geslacht:** overwegend mannelijk (4,8% vrouwen)
- **Leeftijd:** gemiddelde leeftijd bij VI = 35,9 jaar
- **Strafduur (wettelijke toestand):** grootste groep correct. veroord.+ 5 jaar (49,1%)
- **Detentieregime:** iets meer dan ½ (57,2%) onder 'gewoon' regime
- **Uit te zitten 'detentietijd':** gemiddeld 2.589 dagen (ong. 7 jaar)
- **Effectief 'uitgezeten':** gemiddeld 1.330 dagen (iets meer dan 3,5 jaar) → 54,1% tussen 40 en 70% effectief uitgezeten

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

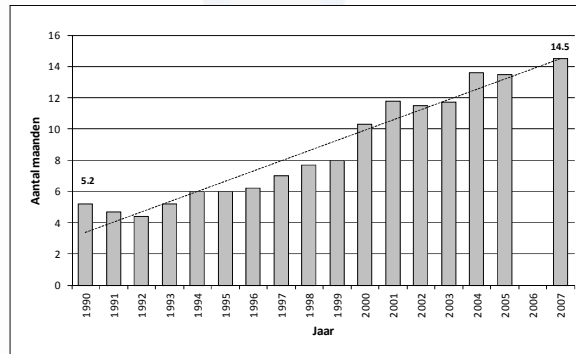
○ VERDELING PERCENTAGE 'UITGEZETEN DETENTIETIJD'

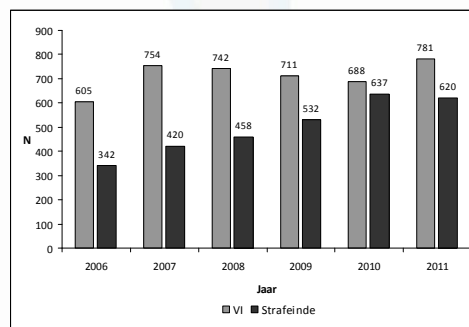
(Te) vroeg vrij? VI in 2007

- ✓ Focus op (evolutie) 'overschrijdingsduur' VI-toelaatbaarheidsdatum
  - **Toename gemiddeld aantal maanden bijkomend uitgezeten bovenop VI-datum** (1990-2007): in 2007 gemiddeld overschrijdingsduur: 14,5 maand

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

- ✓ Focus op (evolutie) 'overschrijdingsduur' VI-toelaatbaarheidsdatum
  - **Toename gemiddeld aantal maanden bijkomend uitgezeten bovenop VI-datum** (1990-2007): in 2007 gemiddeld overschrijdingsduur: 14,5 maand
  - **MET OOK toenemend aantal gedetineerden vrij op strafeinde**

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

✓ Focus op (evolutie) 'overschrijdingsduur' VI-toelaatbaarheidsdatum

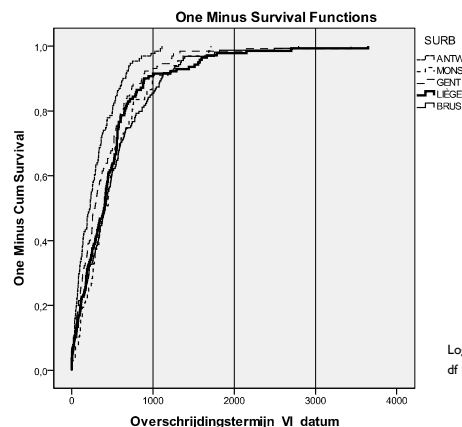
- Vlaamse gemiddeld aantal maanden bijkomend uitgezet bovenop VI-datum (1990-2007); in 2007 gemiddeld overschrijdingsduur 14,5 maanden
- PLETOOK toename aantal gederdaarden vrij op strafreide
- **VARIATIES naargelang SURB**

Strafuitvoeringsrechtbank	Gemiddelde	Mediaan	Minimum	Maximum	N
Antwerpen	279,5	225,0	0,0	1.111,0	131
Mons	494,1	391,0	0,0	1.715,0	67
Gent	400,9	281,5	0,0	3.438,0	130
Liège	483,7	404,0	0,0	3.647,0	141
Brussel	512,9	403,0	0,0	2.794,0	159
Globaal	432,5	331,5	0,0	3.647,0	628

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

- OVERLEVINGSDUURCURVE naar SURB

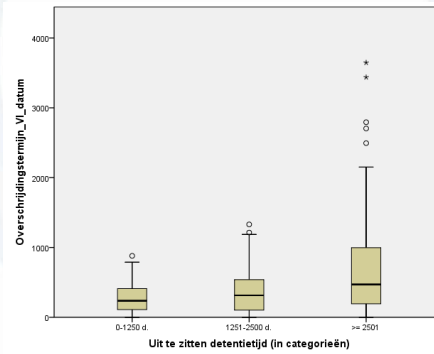
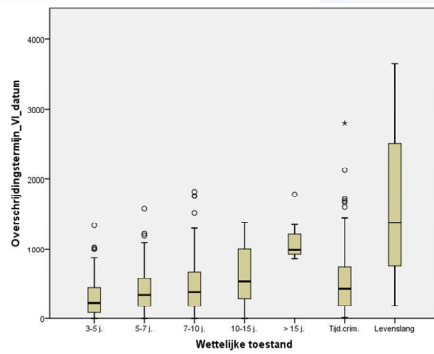

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

Ook variaties naargelang:

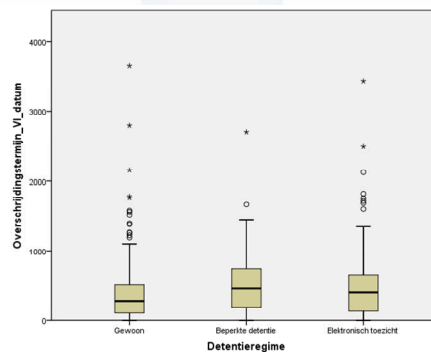
- **wettelijke toestand** (+ uit te zitten detentietijd)
- detentieregime

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

Ook variaties naargelang:

- wettelijke toestand (+ uit te zitten detentietijd)
- **detentieregime**

Te vroeg vrij? Enkele empirische gegevens

EN: **SURB's verschillen qua populatie** naar **WETT. TOESTAND** (+ uit te zitten detentietijd) + **REGIME**

Wettelijke toestand bij invrijheidstelling	België	Strafuitvoeringsrechtbank				
		Antwerpen	Bergen	Gent	Luik	Brussel
N	628	131	67	130	141	159
Correctioneel veroordeelde tot > 3 jaar tot 5 jaar	40,0%	53,4%	25,4%	40,8%	45,4%	29,6%
Correctioneel veroordeelde van + 5 jaar tot 7 jaar	23,1%	29,8%	26,9%	23,8%	22,7%	15,7%
Correctioneel veroordeelde van + 7 jaar tot 10 jaar	16,6%	12,2%	16,4%	13,1%	17,0%	22,6%
Correctioneel veroordeelde van + 10 jaar tot 15 jaar	8,3%	3,1%	9,0%	10,0%	3,5%	15,1%
Correctioneel veroordeelde tot + 15 jaar	1,1%	-	1,5%	1,5%	1,4%	1,3%
Totaal correctionele straffen van meer dan 5 jaar	49,1%	45,1%	53,8%	48,4%	44,6%	54,7%
Veroordeelde tot een tijdelijke criminele straf	8,8%	1,5%	19,4%	9,2%	6,4%	11,9%
Veroordeelde tot levenslange criminele straf	2,2%	-	1,5%	1,5%	3,5%	3,8%

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

SURB's verschillen qua populatie naar **WETT. TOESTAND** (+ uit te zitten detentietijd) + **REGIME**

Regime	Antwerpen		Bergen		Gent		Luik		Brussel		België	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Gewoon regime	99	75,6	36	53,7	58	44,6	78	55,3	88	55,3	359	57,2
Beperkte detentie	12	9,2	22	32,8	32	24,6	25	17,7	30	18,9	121	19,3
Elektronisch toezicht	20	15,3	9	13,4	40	30,8	38	27,0	41	25,8	148	23,6
Totaal	131	100,0	67	100,0	130	100,0	141	100,0	159	100,0	628	100,0

(Te) vroeg vrij? VI in 2007

→ **HYPOTHESE:** verschillen tussen SURB's qua wettelijke toestand (of: 'uit te zitten detentietijd') + regime verklaren uiteenlopende VI-'overschrijdingstermijn' bij de SURB's

Cox proportional hazards regressie - ENTER methode
Volledige populatie (n=628)

	B	SE	Wald	df	Sig.	Exp(B)	95,0% CI for Exp(B)		Partial Residuals	
							Lower	Upper	t	Sig.
SURB										
Antwerpen						1				
Mons	-0,310	0,156	3,954	1	0,047	0,733	0,540	0,996	1,306	0,192
Gent	-0,127	0,131	0,943	1	0,331	0,881	0,682	1,138	-0,782	0,434
Liège	-0,373	0,125	8,837	1	0,003	0,689	0,539	0,881	-0,367	0,714
Brussel	-0,362	0,123	8,612	1	0,003	0,696	0,547	0,887	0,196	0,845
Geslacht										
Man						1				
Vrouw	0,258	0,195	1,756	1	0,185	1,295	0,884	1,897	0,577	0,564
Leeftijd_opsl_categ										
16-24 j.						1				
25-34 j.	0,147	0,103	2,040	1	0,153	1,158	0,947	1,416	-1,726	0,085
35-44 j.	0,080	0,119	0,451	1	0,502	1,083	0,858	1,367	-0,305	0,760
>= 45 j.	-0,172	0,138	1,562	1	0,211	0,842	0,642	1,103	-0,237	0,813
Det_regime										
Gewoon regime						1				
Beperkte detentie	-0,241	0,111	4,738	1	0,030	0,786	0,633	0,976	1,477	0,140
Elektronisch toezicht	-0,132	0,104	1,635	1	0,201	0,876	0,715	1,073	-0,327	0,744
Uit_te_zitten_cat										
0-1824 d.						1				
1825-3649 d.	-0,411	0,094	18,884	1	0,000	0,663	0,551	0,798	-0,847	0,383
>= 3650 d.	-1,279	0,144	79,423	1	0,000	0,278	0,210	0,369	-1,337	0,182

-2 Log Likelihood: 6703,173 (df=12; Sig.=0,000)

Concluderend

- ✓ **Conclusie:** verschillen tussen SURB's blijven overeind, ook wanneer rekening wordt gehouden met enkele andere kenmerken
- ✓ **Beperkingen:**
  - Populatie effectief op VI $\leftrightarrow$ toelaatbaar voor VI (strafeinde?)
  - Gebrek aan detail achtergrondkenmerken (bijv. misdrijf-/persoonlijkheidsprofiel)
  - Andere sturende factoren (UV-PV, caseload PSD, voorlopige hechtenis, ...)
- ✓ **Toekomstperspectieven:** $\rightarrow$ verder onderzoek
  - Populatie toelaatbaar voor VI ($\rightarrow$ data-extractie SIDIS-Griffie)
  - Actualisering data (periode feb. 2007- aug. 2012)
  - Bijkomende achtergrondkenmerken ($\rightarrow$ o.m. via dossieranalyse, na steekproeftrekking)

